

Nyhetsbrev december 2023

Vilken mat ska vi äta?

Den 29 november bjöd Vi Konsumenter in till ett samtal kring de uppdrag som är på gång när det gäller vad vi ska äta och hur och var maten ska produceras – Livsmedelsstrategi 2.0, Svenska kostråd och utredningen kring mål för hälsosam och hållbar konsumtion av livsmedel. Underlag skickades ut i nyhetsbrevet i november. Deltog gjorde 21 personer, representerande allt från konsumenter, dagligvaruhandeln, WWF, KSLA, SLU, LRF, Ekologiska lantbrukare, Livsmedelsverket, Jordbruksverket och styrelsen för Vi Konsumenter.

Konsument – miljö och djurskyddsorganisationer har gjort inspel till landsbygdsdepartementet kring livsmedelsstrategin 2.0, skriftligt och vid uppvaktningar i februari, mars. Ett förslag väntas i första kvartalet 2024. Fokus kommer sannolikt fortsatt att vara konkurrenskraft, lönsamhet och beredskapsfrågor.

Några nedslag från samtalet. När det gäller framtida kostråd framfördes synpunkter på svagheter när det gäller hållbarhetsaspekterna i NNR från KSLA. Christel Cederberg, Chalmers, anser att det inte finns tillräckligt underlag för att formulera konkreta råd, eftersom forskningsunderlaget är obalanserat, där klimatstudier dominerar. Landsbygdsdepartementet har i juni gett ett regeringsuppdrag till livsmedelsverket att genomföra en konsekvensanalys av hur de miljömässiga hållbarhetsaspekterna som har integrerats i de nordiska näringsrekommendationerna 2023 (NNR 2023) kan påverka den svenska livsmedelsproduktionen och beskriva komplexiteten med dessa och avvägningar mellan hälsa och miljö. SLU och KSLA betonade att hållbar konsumtion måste bygga på hållbar produktion. SLU varnar för att krav på resurseffektivitet kan drabba den biologiska mångfalden och det lokala perspektivet. Man måste se till exempelvis idisslarnas roll i helheten. Jordbruksverket saknar beredskaps-perspektivet och exempelvis frågor kring kolinlagring.

När det gäller kött och hälsa, anser Åke Bruce, KSLA, att den studie som genomfördes tidigare av Livsmedelsverket som anger 350–500 g rött kött fortfarande håller. Från WWF framfördes att kostråden är viktiga och gör ett angeläget jobb. Kritiken på NNR riskerar drabba trovärdigheten och fördröja processen. Många av hållbarhetskraven kan uppfyllas på andra vägar (exempelvis CAP).

Köttguiden ger konkreta råd. Sveriges konsumenter anser att kostråden i första hand måste främja folkhälsan. Det måste finnas annat än svenskt som mål och kraven på biologisk mångfald får inte användas som slagträ. Klimatet är ändå den viktigaste framtidsfrågan. NNR:s 400 forskare kan inte ha fel. Vad som sker i butik är viktigt enligt KSLA. Mariell Juhlin

påpekade att det är en fråga om "push & pull" när det gäller utbudet i butik. Det saknas data. Dagligvaruhandeln stöder att inriktning i första hand måste vara hälsoaspekter som styr kostråden.

LRF Mjök invände att när det gällde hållbarhetsfrågorna var det snarare 30–40 forskare (se Christel Cederbergs synpunkt). Man efterlyser en aktuell matvanestudie, för att veta vad som behöver ändras. Järnförsörjning är viktig. Åke Bruce har konstaterat att kalciumbehovet ökat enligt NNR och frågan är hur det ska tillgodoses. Sören Persson har räknat ut att även dagens rekommendationer på 500 g/veckan av mejeriprodukter skulle innebära en kraftig minskning av dagens svenska mejerikonsumtion. Livsmedelsverket konstaterade att NNR och kostråden har väckt stort intresse. Kostråden syftar till att tillgodose krav på tillräcklig näringstillförsel för olika kategorier av befolkningen och främja en god hälsa utifrån en riskanalys. Dagens kostråd har inte uppfyllt kraven eftersom vi har stora problem med övervikt och fetma i befolkningen. Hållbarhetsaspekten har funnits med i svenska kostråd sedan 2015 och syftar till att ge råd till vilka livsmedel man ska välja från hållbarhetssynpunkt, exemplet *mindre men bättre kött*, typ naturbeteskött. Sören Persson avslutade med att det självfallet blir komplicerat när man över närings- och hälsoaspekter ska lägga ett raster av hållbarhet med olika dimensioner.

Vad händer nu? Livsmedelsverket har gett i uppdrag till SLU, Mistra Future Foods att med utgångspunkt från NNR hälsa respektive NNR hälsa och miljö belysa konsekvenserna på klimat, biologisk mångfald, luftföroreningar och djurvälstånd. Rapport ska lämnas senast i februari 2024. Rapporten går ut på remiss slutet av februari – mitten av mars. Preliminärt kommer de nya kostråden att gå ut på remiss under hösten 2024 och lanseras i januari 2025.

Slutligen vill Vi konsumenter önska alla en riktigt GOD JUL och ett bättre 2024.
Vi ses nästa år!

Hälsningar från styrelsen

Gunnela Ståhle
Mariell Juhlin
Christina Möller
Carina Lundgren
Sören Persson
Inger Helgesson
Anders Engström